

ЎТМИШГА НАЗАР

3 ЖИЛД, 2 СОН

ВЗГЛЯД В ПРОШЛОЕ

ТОМ 3, НОМЕР 2

LOOK TO THE PAST

VOLUME 3, ISSUE 2

TOSHKENT-2020

Бош муҳаррир:
Главный редактор:
Chief Editor:

Мургазасва Раҳбар Хамидовна
тарих фанлари доктори, профессор,
Ўзбекистон Миллий Университети

Бош муҳаррир ўринбосари:
Заместитель главного редактора:
Deputy Chief Editor:

Джураева Нилуфар Далибаевна
тарих фанлари номзоди, доцент,
Ўзбекистон Жаҳон Тиллари Университети

"Ўтмишга назар" журнали тахририй маслаҳат кенгаши
редакционный совет журнала "Взгляд в прошлое"
Editorial Board of the Look to the past

Кебадзе Мадонна

*Доктор исторических наук, Телавский
государственный университет (Грузия)*

Бурдиашвили Майя

*Доктор исторических наук, Телавский
государственный университет (Грузия)*

Кожакеева Ляззат Темировна

*тарих фанлари доктори, доцент,
Хотин-қизлар давлат педагогика университети,
Қозоғистон Республикаси*

Сагдуллаев Анатолий Сагдуллаевич

*тарих фанлари доктори, профессор, академик,
Ўзбекистон Миллий Университети*

Бобожонова Дилором Бобожонова

*тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон
Жаҳон Тиллари Университети*

Зияева Доно Хамидовна

*тарих фанлари доктори, профессор,
ЎзР ФА Тарих институти*

Аширов Адҳам Азимбаевич

*тарих фанлари доктори, профессор,
ЎзР ФА Тарих институти*

Агзамова Гулчехра Азизовна

*тарих фанлари доктори, профессор,
ЎзР ФА Тарих институти*

Халикова Раҳбар Эргашевна

*тарих фанлари доктори, профессор, Тошкент
давлат техника университети*

Ишанходжаева Замира Райимовна

*тарих фанлари доктори, профессор в.б.,
Ўзбекистон Миллий Университети*

Кобзева Ольга Петровна

*тарих фанлари доктори, профессор в.б.,
Ўзбекистон Миллий университети*

Одилов Аброр Анварович

*тарих фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон
Миллий университети*

Ерметов Аваз Абдуллаевич

*тарих фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон
Миллий Университети*

Саипова Камола Давляталиевна

*тарих фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон
Миллий Университети*

Джоробекова Айнура Эшимбековна

*тарих фанлари номзоди, профессор, Тошқи
ишлар вазирлиги қошидаги Дипломатия
академияси, Қозоғистон Республикаси*

Ульжаева Шохистахон Мамажоновна

*тарих фанлари доктори, Тошкент Кимё -
Технология Институтида*

Саҳифаловчи: Хуршид Мирзахмедов

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz

ООО Tadqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz

Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

МУНДАРИЖА \ СОДЕРЖАНИЕ \ CONTENT

1.Бобожонова Дилором ИККИНЧИ ЖАҲОН УРУШИДА ФАШИЗМ УСТИДАН ҚОЗОНИЛГАН ФАЛАБАГА ЎЗБЕКИСТОН ХАЛҚИНИНГ ҚЎШГАН ҲИССАСИ.....	4
2.Ерметов Аваз ЎЗБЕКИСТОН ИЧКИ ИШЛАР ОРГАНЛАРИНИНГ КАДРЛАР БИЛАН ТАЪМИНЛАШИ ХУСУСИДА (1946-1980 ЙИЛЛАР).....	12
3.Азизов Тухтамиш ЭКОЛОГИК ХАВФСИЗЛИК: ЭКОЛОГИЯ СИЁСАТИНИНГ БАРҚАРОР ТАРАҚҚИЁТИГА ОИД АЙРИМ ИЛМИЙ МУЛОҲАЗАЛАР.....	20
4.Вахтиёрзода Ойдинhon O'ZBEKISTONDA GEOLOGIYA FANINING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISHI TARIXI (XX ASRNING 20-80-YILLARI).....	29
5.Илҳомов Зиёвутдин ХОРАЗМ ТАРИХНАВИСЛИК МАКТАБИ ВА ЎТАМИШ ҲОЖИНИНГ ОҒЗАКИ ТАРИХ ТАДҚИҚОТЛАРИ.....	39
6.Отамуротова Робияжон, Матяқубов Тойиржон AMIR TEMUR DAVLAT BOSHQARUVINING O'ZBEKISTONDA O'RGANILISHIGA MULOHAZALAR.....	47
7.Тошов Камолиддин ФАЛАБАГА ҚЎШИЛГАН МУНОСИБ ҲИССА.....	53
8.Темирова Машхура СОВЕТ ҲУКУМАТИ ДАВРИДА РАДИОНИНГ КОММУНИСТИК МАФКУРА ТАРҒИБОТИ ВОСИТАСИГА АЙЛАНТИРИЛИШИ.....	59
9.Хидиров Фозил ЯНГИЛАЁТГАН ЎЗБЕКИСТОН ИЖТИМОЙ-СИЁСИЙ ҲАЁТИДА ЁШЛАРГА ОИД ДАВЛАТ СИЁСАТИНИНГ УСТУВОР ВАЗИФАЛАРИ.....	72
10.Усманова Зулфия, Тишабаева Лола XX АСРНИНГ ИККИНЧИ ЧОРАГИДА МАРФИЛОН ИПАКЧИЛИК САНОАТИ РИВОЖЛАНИШИНИНГ АЙРИМ МАСАЛАЛАРИ.....	79
11.Тошбоев Фурқат, Хамраев Ғайрат ЎЗБЕКИСТОНДА АРХЕОЛОГИЯ ФАНИНИНГ РИВОЖИГА ДОИР (XX АСРНИНГ 20-30 ЙИЛЛАРИ МИСОЛИДА).....	85
12.Наимов Исмат АҲМАД ДОНИШНИНГ ҲАЁТИ ВА ФАОЛИЯТИ ХУСУСИДА.....	92

ЎТМИШГА НАЗАР ВЗГЛЯД В ПРОШЛОЕ LOOK TO THE PAST

Тошов Камолиддин Тожинорович,
Термиз давлат университети ўқитувчиси

ҒАЛАБАГА ҚЎШИЛГАН МУНОСИБ ҲИССА

For citation: Toshov Kamoliddin Tojinorovich. A worthy contribution to the victory. Look to the past. 2020, vol. 2, issue 3, pp. 53-58

 <http://dx.doi.org/10.26739/2181-9599-2020-2-7>

АННОТАЦИЯ

Мақолада муаллиф иккинчи жаҳон уруш йилларида ўзбек халқининг фашизм устидан қозонилган ғалабага қўшган ҳиссасини Ўзбекистоннинг жанубий вилоятларининг фронтга юборган моддий ёрдами ҳамда ватанпарварлиги билан боғлиқ жиҳатларни таҳлил қилиш орқали кўрсатиб берган. Мақолада келтирилган маълумотлар асосида ўзбек халқининг фронт ортини мустақамлашдаги ўрни тадқиқ этилган.

Калит сўзлар: фронт, фронт орти, иссиқ кийим, озиқ-овқат, мудофаа, жамғарма, заём, моддий ашёлар, уруш, арсенал, эвакуация, меҳр-оқибат.

Камолиддин Тожинорович Тошов,
Преподаватель Термезского госуниверситета

ДОСТОЙНЫЙ ВКЛАД В ПОБЕДУ

АННОТАЦИЯ

В статье автор анализируя материальные и патриотические аспекты южных регионов Узбекистана иллюстрирует вклад узбекского народа в победу над фашизмом во время Второй мировой войны. На основе приведённых материалов, была исследована роль узбекского народа в укреплении фронта.

Ключевые слова: фронт, тыл фронта, теплая одежда, еда, оборона, сбережение, кредиты, материальные ценности, война, арсенал, эвакуация, доброта.

Toshov Kamoliddin Tojinorovich,
The teacher of Termez State University

AWORTHY CONTRIBUTION TO THE VICTORY

ABSTRACT

In the article, the author illustrates the contribution of the Uzbek people to the victory over fascism during World War II by analyzing the material and patriotic aspects of the southern regions of Uzbekistan. Based on the information presented in this article, the role of the Uzbek people in the strengthening of the front has been explored.

Keywords: front, back front, warm clothing, food, defense, savings, loans, material items, war, arsenal, evacuation, kindness.

1. Долзарблиги:

Иккинчи жаҳон уруши инсоният тарихида энг даҳшатли ва қирғинбарот урушлардан бири бўлди. Бу урушда бутун инсоният ўзининг барча куч ва имкониятларини фашизм устидан қозониладиган ғалабага қаратди. Роппа-роса олти йил давом этган иккинчи жаҳон уруши ғалаба билан тугади. Бу ғалаба инсониятни фашизм балосидан асраб қолди.

Албатта ўзбек халқи ҳам ушбу ғалабани таъминланишига ўзининг муносиб ўрнини қўшди. Ўзбек жангчилари қонли жанг майдонларида душман билан аёвсиз кураш олиб борди. Шунингдек партизанлик ҳаракатларида ҳам ўзбек аскарлари фаол қатнашди. Уруш даврининг оғир синовларига қарамасдан Ўзбекистонга эвакуация қилинган аҳолига моддий ва маънавий ёрдам кўрсатиш борасида ҳам таҳсинга сазавор ишлар қилинди.

Уруш йилларида Ўзбекистон собиқ СССРнинг йирик ҳарбий арсеналига айланди. Натижада республиканинг бутун халқ хўжалиги уруш даври талаблари доирасида қайта қурилди. Бундан ташқари ўзбек халқи фронтга иссиқ кийимлар, озиқ-овқат етказиб бериш, мудофаа фондларини бойитиш, жангавор техникалар қурилишига маблағ тўплаш борасида ҳам фаол иштирок этди.

Дунёда тинчликни сақлаш инсониятнинг тинч ва хотиржам яшашини таъминлаш бугунги куннинг энг долзарб вазифаларидан бири саналади. Ўзбекистон Республикаси мустақилликка эришган дастлабки кундан эътиборан тинчлик ва халқлар ўртасидаги тотувликни тарғиб этиб келмоқда. Миллий истиқлол ғояси саналган бош ғоямизнинг ҳам асл мақсади тинчлик ва барқарорликни таъминлашга қаратилган. Чунки мамлакатимизнинг келажагини, иқтисодий ва сиёсий ривожини таъминлаш, ёш авлодни эзгу ғоялар асосида ватанпарвар, мард ва жасур ҳамда тарихий қадриятларимизга содиқлик руҳида тарбиялашда, қўлга киритаётган ҳар бир ютуғимизда, осуда отаётган ҳар бир тонгимизга тинчликнинг бебаҳо ўрни бор. Инсоният ўз тарихи мобайнида бошидан жуда кўплаб катта ва кичик урушларни ўтказди. Бу урушларда кўплаб талофатлар кўрди, йўқотишларга дучор бўлди. Ана шундай урушларнинг энг даҳшатлиси, инсониятни мислсиз қирғинларга гирифтор этган, миллионлаб хонадонларга қайғу, ғам ва алам шамолини олиб кирган XX асрнинг 40-йилларида содир бўлган иккинчи жаҳон уруши эди. Бу урушда фашизм устидан қозонилган ғалаба оламшумул аҳамиятга эга ҳодиса бўлди. Чунки айнан шу ғалаба инсониятни беҳисоб бало-қазолардан сақлаб қолди. Шу боис иккинчи жаҳон урушида фашизм устидан қозонилган ғалабанинг аҳамияти ҳеч қачон ўз

қадрини йўқотмайди.

2. Методлар:

Мавзуни ёритишда тарих фанининг тарихийлик холислик, муаммоли хронологик, географик дитерминизм, қиёсийлик, таққослаш, оддийдан мураккабга томон изчиллик сенгретика методларидан умумий фойдаланилди. Мақолада кўтарилган масала тарихнавислик фанида нисбатан кам ўрганилган соҳа саналади. Бироқ Ш.Каримовнинг "Ғалабага қўшилган ҳисса" -Тошкент, 1992. асарида ўзбек халқининг фронтга қўшган ҳиссаси ёритилган бўлса, С.Турсунов ва Т.Пардаевларнинг "Иккинчи жаҳон уруши йилларида Шерободликларнинг жасорати" -Термиз, 1998, ўша муаллифларнинг "Унитилмас жасорат" -Термиз, 1995, С.Турсунов, О.Соатов, Х.Жўраевларнинг "Хотира барҳаёт-қадрлаш мангу" -Тошкент, Янги нашр-2009, каби тадқиқотларда мавзунинг айрим жиҳатларигина ёритилган. Аммо ушбу мавзу тадқиқот объекти сифатида махсус ўрганилган эмас.

3. Тадқиқот натижалари:

Душман билан бўлаётган қонли муҳорабада ғалаба қозониш жангчиларга нафақат иссиқ кийим ва озиқ-овқатлар билан, балки бошқа моддий ашёлар билан ҳам ёрдам кўрсатишни тақозо қилар эди. Шунини инобатга олган воҳа аҳли уруш бошланган кундан то 1941 йил 15 августгача бўлган қисқа вақт мобайнида армия эҳтиёжлари учун фронтга 12897 бош от ва 1334 та автомашина жўнатди. 1942 йилнинг қаҳратон қиши жангчиларга иссиқ кийимларни янада кўпроқ тўплашни талаб қилар эди. Шу муносабат билан вилоятнинг барча туманларида жангчиларга иссиқ кийимлар тўплаш ҳаракати жадаллик билан амалга оширила бошлади. Жумладан, армия эҳтиёжи учун иссиқ кийимлар тўплаш жамғармаларини бойитишда бойсунликлар 220 дона фуфайка, 2426 дона тери, сариосиёликлар 1606 кг жун, 3276 дона қўй ва қорамол териси, 209 дона кўрпа, 201 фуфайка, 314 жуфт жун қўлқоп, жарқўрғонликлар 401 та фуфайка, 424 та қўйлак, 1745 жуфт пўстин 526 дона ҳар хил пахтали кийимлар 2734 кг жун ва 4767 дона қўй териси топшириб алоҳида ўртак кўрсатдилар [1]. Умуман, 1942 йилнинг 31 декабригача бўлган вақт мобайнида вилоят ҳарбий комиссариати омборхонасига жангчиларга иссиқ кийимлик учун 55 та пахталик шим, 108 жуфт пайпоқ, 2 жуфт жун қўлқоп, 565 та дастрўмол, 116 та ёзлик қўйлак, 27 дона одеял ва 19 дона пўстин топширилди [2].

Фашизмни маҳв этишга қаратилган уруш умумхалқ ҳаракати тусини олган эди. Душман билан бораётган жангда ғалаба қозонишга ҳар бир кексаю-ёш ҳиссасини қўшишни ўзининг инсоний бурчи деб ҳисобларди. Душман устидан ғалаба қозонишда вилоят мактаб ўқувчиларининг ҳам алоҳида ҳиссаси бор. Улар фронт ортида туриб ишлаб чиқириш корхоналари ва қишлоқ хўжалик далаларида меҳнат қилишдан ташқари жангчиларга кўплаб иссиқ кийимлар ва озиқ-овқатлар тўплаб жўнатишда ҳам алоҳида ўртак кўрсатдилар. Жумладан, 1941 йилнинг 10 августида Шеробод туманидаги Сталин номли ўрта мактаб ўқувчилари М.Ашурбоева ва Б.Ҳамроевларнинг ташаббуси билан жангчиларга совға жўнатилди. Термиз шаҳридаги К.Маркс номли мактаб ўқувчилари эса жангчиларга умумий миқдори 7000 сўмлик бўлган иссиқ кийимлар тўплаб топширдилар. Айниқса Термиз шаҳрида истиқомат қилувчи 11 ёшли қиз Надя Алейникованинг жангчиларга ғамхўрлиги алоҳида диққатга сазовор бўлди. Фронтга кетган отасидан қора хат олган Надянинг мурғак қалбига ҳам шафқатсиз уруш ўз ярасини солди. Душманга нисбатан чексиз нафратда бўлган Надя отаси учун душмандан қасос олишга онт ичди ва шу онтни бажариш учун ўзи йиғиб юрган пулга 30 дона игна, 15 дона

ип ҳамда бир неча килограм ўрик, жийда ва майиз сотиб олиб жангчиларга совға жўнатди. Совғалар солинган қутичанинг устига эса ўз қўли билан "Отам учун лаънати немислардан қасос олинглар" деб ёзиб қўйди [3].

Фронтга кўплаб иссиқ кийимлар, озиқ-овқат маҳсулотлари етказиб бериш ҳаракатини жадаллаштириш ишида фронтдан туриб фронт ортида меҳнат қилаётган меҳнатқашларга қарата ёзилган мактубларнинг таъсири катта бўлди. Жумладан Украина фронтининг жангчилари жарқўрғонлик ёшларга фронтдан туриб мактуб йўлладилар. Жарқўрғонлик ёшларга қарата ёзган мактубида фронт ортида бунёдкорлик иши билан шуғулланаётган ёшларни яна улкан меҳнат зафарларига эришишда ва фронтга кўплаб моддий ёрдам уюштиришда фаол иштирок этиши уқтириб ўтилган эди. Биргина 1943 йилнинг 7 январиди воҳа аҳли фронтга 257 та ярим пўстин, 224 та нимча, 195 та телпак, 145 жуфт қўлқоп, 93 жуфт пайпоқ ва 39 жуфт пийма жўнатдилар[4].

1943 йил 23 февралда жойларда жангчиларга совғалар уюштириш ҳаракати қизгин тус олди. Шу муносабат билан 1943 йилнинг 14 январиди Вилоят ижроия кўмитаси жангчиларга совғалар юборишни кучайтириш тўғрисида қарор қабул қилди. Қарорга биноан жойларда байрам совғалари тўплаш ҳаракати ниҳоятда авж олиб кетди. Жумладан, Сариосиё туман, МТС ходимлари 30 та посылка тўплаб жангчиларга совға сифатида жўнатдилар. Жарқўрғонликлар 500 дан ортиқ совға жўнатган бўлса, шўрчилик серҳиммат инсонлар саъй ҳаракатлари билан жангчилар учун 9349 кг тариқ, 3 тонна арпа, 192 кг гуруч, 468 кг мой, 9 кг тамаки, 75 жуфт пайпоқ, 33 жуфт қўлқоп, 2 та патефон, 43 та пластинка тўплаб жўнатилди [5]. Деновликлар эса жангчиларга 2 вагон совға жўнатди. Юборилган совғаларнинг умумий оғирлиги 23038 кг бўлиб, ундан 3000 литр вино, 1400 кг қуруқ мева, 14 тонна сабзавот ва полиз маҳсулотлари, 237 кг мош, 6 патефон, 136 та пластинка ҳамда 420 та шахсий совғалар жой олган эди.

1943 йилнинг 27 январиди Бойсун туманидаги "Ленин йўли" жамоа хўжалиги Ўзбекистоннинг барча ёшларига қарата мурожаат қабул қилди. Бойсунлик ёшлар қабул қилган мурожаатда жангчиларга байрам совғаларини янада кўпроқ жўнатиш фронт ортидаги ҳар бир ёшнинг бош вазифаси эканлиги қайд қилиниб, Ўзбекистоннинг барча ёшларини ушбу ишда фаол иштирок этишга чақирганди. Мурожаат қабул қилинган куннинг эртасига жангчиларга совға сифатида 3800 кг гўшт, 625 кг қуруқ мева ва 811 кг сабзавот маҳсулотлари жўнатдилар [6]. Жарқўрғон туманининг Жарқўрғон қишлоқ кенгашига қарашли "Меҳнат роҳат", "Намуна", ва "Қизил соқчи" жамоа хўжаликларининг аъзолари жангчиларга ёрдам сифатида 7 бош қўй, 60 кг ёғ, 20 центнер ғалла, 6,5 тонна ошқовоқ ва 2 тонна сабзи жўнатдилар [7]. Жангчиларнинг Сталинград остоналарида душман устидан қозонган ғалабаси барча тинчликсевар халқлар қаторида Сурхон элининг софдил инсонлари қалбларига олам-олам қувонч бахш этди. Ушбу ғалабадан илҳом олган воҳа аҳолиси жангчиларга совға уюштириш ишини янада қиздириб юборди. Масалан, биргина Термиз шаҳрида жойлашган ҳарбий гарнизон ётоқхонасида истиқомат қилаётган ҳарбийларнинг рафиқалари жангчиларга янада кўпроқ ёрдам бериш мақсадида 260 дона турли хил иссиқ кийимлар тўплади. Жангчиларга моддий ёрдамлар уюштириш ҳаракатида вилоятнинг Шеробод тумани аҳли ҳам ибрат кўрсатди. Биргина 1943 йилнинг 1 январидан 10 сентябригача бўлган вақт мобайнида Шерободликлар жангчиларга ёрдам сифатида 41186 кг гўшт, 875488 сўм пул, 297 кг жун, 320 дона ётери, 71757 кг ғалла, 269 центнер сабзавот ва полиз маҳсулотлари, 2784 кг қуруқ мева ва 570 кг сариеғ жўнатди [8, Б36-37].

Жангчиларга ёрдам жўнатиш ишида мактаб ўқувчилари ҳам алоҳида намуна кўрсатдилар. Жумладан, Термиз шаҳридаги К.Маркс номли ўрта мактаб ўқувчиларининг саъй-ҳаракатлари билан жангчиларга ёрдам сифатида 1200 сўмлик турли хил ширинликлар ва 100 дан ошиқ китоб тўплаб жўнатилган бўлса, жарқўргонлик ўқувчилар эса жангчиларнинг соғлигини сақлаш жамғармасига 3 кун ичида 365 кг шафтоли данаги, 52 кг ўрик данаги, 140 кг қовун ва ошқовоқ уруғи тўплаб топширдилар. Сталинград остонасида қозонилган ғалабани эшитган Жарқўргон туманининг "Занг" қишлоқ кенгашига қарашли "Қизил юлдуз" жамоа хўжалиги аъзолари Сталинград ҳимоячилари учун 1 гектар ерга арпа, 8,5 гектар ерга тариқ, 10 сотих ерга пиёз экиб, ундан олинган ҳосилни жангчиларга совға қилиб юборадиган бўлдилар. "Деҳқон бирлашув" жамоа хўжалиги аъзолари эса жангчилар учун 2 гектар ерга арпа ва буғдой экидилар. Бундан ташқари 1 қўй, 100 кг арпа, 6 центнер ошқовоқ, 10 кг жун ва 10 дона тери тўплаб жангчиларга совға сифатида жўнатдилар [9].

Ҳақиқатдан ҳам барча иттифоқдош республикалар халқ оммасининг ғоят зўр саъй-ҳаракатлари ва фаол меҳнатлари туфайли маъмурий бошқарув усуллариининг салбий оқибатларига қарамасдан бутун мамлакат бутун халқ ҳаракатининг ягона тизимини яратиш, мамлакат ичкариси билан фронтнинг бирлигини мустаҳкамлашга муваффақ бўлинди. Г.К.Жуков ўтган урушнинг урушдаги ғалаба қандайдир ғайритабиий куч, буюк шахс ёки бахтли тасодиф туфайли инъом этилган эмас, у жангчиларнинг мислсиз тўкилган қони, фронтдаги кишиларнинг тинимсиз меҳнати, пешона тери ҳамда чексиз сабр-матонатининг эвазига қўлга киритилди. Шу боисдан ҳам иккинчи жаҳон урушининг йирик фаркардаларидан бири Г.К.Жуков масаланинг ана шу томонига тўхталиб шундай ёзган эди: "Энг аввало биз совет кишиларимизга бошимизни ерга қадар эгиб таъзим қилишимиз керак. Улар душман устидан ғалабани ташкил этиш мақсадида олдига қўйилган вазифаларни бажариш учун ўзларига зарур бўлган, барча зарур нарсалардан, озиқ-овқатдан ва уйқудан воз кечиб ўзларига боғлиқ барча нарсаларни қилдилар [10, Б208]. Бошқа бир у бундай деб қўшимча қилади: "Бу одам қаерда бўлмасин-фронтдами, мамлакат ичкарисидами, душман орқасидами, фашистлар лагеридами, Германиядаги эркисиз меҳнатдами барча жойда фашизм устидан қозониладиган ғалаба соатини яқинлаштириш учун қўлидан келадиган барча нарсани қилди"[10, Б208] табиийки ўзбек халқи ҳам фашизм устидан қозонилган ғалабага беқиёс ҳисса қўшди.

Дарҳақиқат, фашистлар Германияси устидан ғалабани таъминлашда ўзбек халқининг ҳам ниҳоятда катта ҳиссаси бор. Машъум уруш йилларида ўзбек халқи ҳам фашизмга қарши курашда мислсиз жасорат кўрсатди. Фронт ортидаги тинимсиз меҳнат, ҳисобсиз йўқотишлар чексиз азоб ва уқубатлар халқимизнинг сабр-бардошини, чидам ва матонатини яна бир бор синовдан ўтказди. Фронт чизиқларида олиб борилган беомон жангларда мардлик ва шижоат кўрсатган ўзбек жангчиларининг жасорати сўнмас қаҳрамонликка айланди.

4.Хулосалар:

Масалага хулоса тарзида қуйидагиларни таъкидлаш мақсадга мувофиқдир:

-Иккинчи жаҳон урушида бутун тинчликсевар инсоният қаторида ўзбек халқи ҳам мислсиз жасорат кўрсатган ва фашизм устидан қозонилган ғалабага ўзининг муносиб улушини қўшган;

-Иккинчи жаҳон урушида Ўзбекистонга эвакуация қилинган ҳамда Сталин ренсими асосида бадарға қилинган аҳолига ёрдам бериш, уларга бошпана ва

моддий ҳамда маънавий кўмаклашишда ўзбек халқининг менталитетига хос бўлган меҳр-мурувват ва саховат каби фазилатлар ўзининг яна бир бор тасдиғини топган;

-Иккинчи жаҳон урушининг қийинчиликидаги ҳамда етишмовчиликларига қарамасдан ўзбек халқи шу жумладан Сурхон воҳасининг аҳолиси ўзининг моддий ёрдами фронтдан аямаган, аксинча кўплаб моддий бойликларни тўплаб фронтга ва жангчиларга жўнатган;

-Иккинчи жаҳон урушида Сурхон воҳасининг аҳли ҳам фронтга иссиқ кийимлар, озиқ-овқат етказиб бериш, шунингдек жанговор техникалар қурилиши, мудофа фондларини бойитишга ўзининг муносиб улушини қўшган ва бу билан фашизм устидан қозонилган галабани таъминлашга ҳам катта ҳисса қўшган.

Иқтибослар/Сноски/References

1. Илғор Сурхон учун газетасининг 1941 йил 11 ноябрь сони. (Issue of the newspaper "Surkhon for advanced". November 11, 1941)

2. Сурхондарё вилоят давлат архиви. 45- фонд 1- ёзув, 51- иш, 47- бет.(Surkhandarya regional state archive. 45 Fund 1, Issue 51, page 47)

3. "Ленинская знамя" газетаси, 1943 йил 31 март. (Issue of the Leninskaya znamya newspaper, March 31, 1943.)

4. Сурхондарё вилоят давлат архив 45-фонд, 1-ёзув, 110-иш, 48 бет. (Surkhandarya regional state archive 45 funds, note 1, case 110, page 48.)

5. Илғор Сурхон учун газетаси, 1943 йил 12 февраль сони. (February 12, 1943 issue of the newspaper "Surkhon for advanced".)

6. "Ленинская знамя" газетаси, 1943 йил 28 январь (Leninskaya znamya Newspaper, January 28, 1943)

7. "Ленинская знамя" газетаси, 1943 йил 10 февраль (Leninskaya znamya newspaper, February 10, 1943)

8. Турсунов С., Пардаев Т. Шеробод меҳнаткашларининг Улуғ Ватан уруши йилларида кўрсатган жасорати. -Термиз, 1993, 36-37 бетлар. (Tursunov S., Pardaev T. "The Courage of Sherabad Workers during the Great Patriotic War" Termez, 1993, pp. 36-37.)

9. Илғор Сурхон учун газетаси, 1943 йил 14 февраль (The February 14, 1943 issue of the Progressive Surkhan Newspaper.)

10. Жуков Г.К. Воспоминания и размышления. -М., 1969. -С.208. (Zhukov G.K.Vospominaniya and smashing. -M., 1969. -P.208.)

ЎТМИШГА НАЗАР

ВЗГЛЯД В ПРОШЛОЕ

LOOK TO THE PAST

№2 (2020)

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000